

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران
دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی

عنوان:

عوامل آسیب‌های شغلی کارکنان بهداشتی درمانی شبکه بهداشت و درمان

هشترود: ۱۳۸۵

درجه تحصیلی: کارشناسی ارشد

استاد راهنما:

دکتر احمد براتی مارفانی

اساتید مشاور:

دکتر ابوالقاسم گرجی

و

خانم فاطمه حسینی

۱۳۸۶ / ۱۲ / ۱۷

پژوهشگر:

جواد بابایی

۱۳۸۶

۹۴ ۳۵ ۵

کتابخانه اساتید دانشگاه علوم پزشکی
تهران

عوامل آسیب‌های شغلی کارکنان بهداشتی درمانی شبکه بهداشت و درمان هشتروند: ۱۳۸۵

چکیده

مقدمه: کلیه کسانی که در سنین کار و فعالیت هستند، به علت کار در شرائط و موقعیت‌های مختلف و گاهی نامساعد، با خطرات و آسیب‌های بی‌شماری مواجه هستند. در مقایسه با سایر سازمان‌های اداری و خدماتی، واحدهای بهداشتی‌درمانی محیطی آلوده‌تر و بیماری‌زاتر و دریک کلام مخاطره‌آمیزتر برای کارکنان خود هستند. مراقبت از بیماران مبتلا به بیماری‌های خطرناکی مثل هپاتیت، ایدز و امثال آن، مراقبت‌های جدی و مداوم برای حفظ سلامت کارکنان را طلب می‌کند. اشتغال به کار تعداد قابل توجهی از افراد تحصیل کرده، اهمیت حفظ و ارتقا سلامت این نیروهای انسانی ارزشمند را که از وظائف مدیران، مسئولان بیمارستان و سایر دست اندرکاران بخش بهداشت و درمان می‌باشد، بارزتر نموده‌است. پژوهش حاضر میزان بروز و شیوع آسیب‌های شغلی و برخی عوامل موثر بر بروز این آسیب‌ها به ویژه آسیب‌هایی که می‌توانند منجر به عفونت‌های شغلی در محیط‌های کاری بهداشتی و درمانی شوند را در بین کارکنان بهداشتی درمانی شبکه بهداشت و درمان هشتروند بررسی نموده است.

روش کار: این مطالعه مقطعی در سه ماهه اول سال ۸۶ به منظور تعیین میزان بروز و شیوع انواع آسیب‌های شغلی در بین کارکنان بهداشتی درمانی شبکه بهداشت و درمان هشتروند از طریق پرسشنامه‌ای که حاوی اطلاعات لازم در این خصوص بود انجام شد. ۲۷۰ پرسشنامه در بین کارکنان مذکور توزیع و در نهایت ۲۱۰ نفر آنرا تکمیل نمودند. اطلاعات به دست آمده با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS و آزمون‌های کای اسکور، T و رگرسیون لجستیک مورد تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: میزان بروز آسیب‌های شغلی در این بررسی ۴۳/۸٪ و میزان شیوع ۶۱٪ بود. آسیب فرورفتن سوزن به دست و آسیب‌های ناشی از وسایل نوک تیز و برنده بیشترین میزان بروز و شیوع را داشتند. (میزان بروز هرکدام به ترتیب، ۲۲/۴٪ و ۱۹٪ و میزان شیوع هرکدام به ترتیب ۳۴/۳٪ و ۲۵/۱٪). ۳۲/۶٪ کارکنان مورد بررسی آسیب‌های شغلی رخ داده برایشان را گزارش کرده بودند. ۴۹/۵٪ در مورد نحوه پیشگیری از آسیب‌های شغلی در محیط کار هیچ گونه آموزشی را دریافت نکرده بودند. ۳۵/۳٪ آسیب‌ها به هنگام انجام تزریقات، ۱۵/۷٪ به هنگام پانسمان، ۱۱/۲۷٪ به هنگام خون‌گیری، ۹٪ به هنگام بخیه زدن و ۲۸/۵٪ به هنگام انجام سایر اقدامات رخ داده بود. میزان بروز آسیب‌های شغلی در کارکنان آزمایشگاه ۷۰٪، بیمارستان ۶۶/۷٪، مراکز بهداشتی درمانی ۳۴٪ و خانه‌های بهداشت ۳۱٪ بود. بین میزان بروز و شیوع آسیب‌های شغلی و محل کار افراد مورد بررسی ارتباط معنی‌دار آماری وجود دارد، بطوریکه بیشترین میزان بروز و شیوع مربوط به کارکنان آزمایشگاه‌ها و بیمارستان است ($P < 0.05$). بین میزان بروز و شیوع آسیب شغلی فرورفتن سوزن به دست، آسیب ناشی از وسایل نوک تیز و برنده، آسیب تماس زخم با مایعات بدن بیماران و محل کار کارکنان مورد بررسی ارتباط معنی‌دار آماری وجود دارد، بیشترین میزان بروز و شیوع این آسیب‌ها مربوط به کارکنان بیمارستان و آزمایشگاه‌ها است ($P < 0.05$). هم‌چنین بین میزان بروز آسیب‌های شغلی و میزان تحصیلات کارکنان مورد بررسی ارتباط آماری معنی‌داری وجود دارد، بطوریکه بیشترین موارد بروز مربوط به کارکنان دارای تحصیلات دیپلم و کمتر است. ($P < 0.05$)

بحث و نتیجه‌گیری: میزان بروز و شیوع آسیب‌های شغلی (۴۳/۸٪ و ۶۱٪) در این مطالعه با نتایج به دست آمده در سایر

مطالعات مطابقت دارد، و لذا با توجه به اینکه این میزان قابل توجه است، پیشگیری از آسیب‌های شغلی باید در دستور کار مسئولان قرار گیرد. نزدیک به نیمی از کارکنان (۴۹/۵٪) در مورد آسیب‌های شغلی آموزش ندیده‌اند، بنابراین آموزش‌هایی لازم هم در بدو خدمت و هم به صورت متناوب برای کارکنان ارائه شود. عدم گزارش دهی آسیب‌ها توسط کارکنان یکی از مشکلاتی است که در این مطالعه مشاهده شد بطوریکه فقط ۳۲/۶٪ کارکنان آسیب‌های خود را گزارش کرده بودند. علاوه بر موارد فوق بیشترین موارد بروز و شیوع آسیب‌های شغلی در آزمایشگاه‌ها و بیمارستان رخ داده است.

کلید واژه‌ها: آسیب‌های شغلی، کارکنان بهداشتی درمانی، هشتروند، بروز، شیوع

با تقدیر و تشکر فراوان از:

جناب آقای دکتر براتی که زحمات راهنمایی اینجانب را در نگارش این پایان نامه متحمل شدند.

جناب آقای دکتر گرجی که از راهنمایی های ایشان بهره فراوان بردم.

سرکار خانم حسینی که با حوصله و صبر مرا در تنظیم قسمت های آماری راهنمایی و یاری فرمودند.

سرکار خانم دکتر تورانی که زحمات داوری را متقبل شدند.

و

از همه همکاران عزیزم در شبکه بهداشت و درمان هشت رود که یار و یاور اینجانب در طول دوران تحصیل بودند.

تقدیم به:

پدر و مادر عزیزم که همواره در
تمامی مراحل زندگی پشتیبان، حامی
و راهنمای من هستند.

تقدیم به همسر خوب و فداکارم که
زحمات فراوانی را متحمل شدند و
ایثار گرانه یار و یاور من در طول
تحصیل بودند.

زینب عزیز که اشک چشمانش بدرقه
راهم بودند و منتظر برگشتم.

و

امیرحسین کوچولوی عزیز

و همه آنان که زحماتشان داده ام.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول : معرفی پژوهش
	مقدمه
۲	
۲	۱-۱- بیان مسئله
۵	۲-۱- اهمیت پژوهش
۶	۳-۱- اهداف پژوهش
۷	۴-۱- فرضیه‌های پژوهش
۸	۵-۱- سئوالات پژوهش
۸	۶-۱- دامنه پژوهش
۸	۷-۱- امکانات و محدودیت‌های پژوهش
۹	۹-۱- تعریف واژه‌ها
	فصل دوم : ادبیات پژوهش
	مقدمه
۱۴	
۱۴	الف - مخاطرات شغلی کارکنان بهداشتی و درمانی
۱۷	۲-۱-۱- انواع خطرهای شغلی
۱۷	۲-۱-۱- انتقال عوامل عفونت‌زا در محیط‌های بهداشتی درمانی
۱۸	۲-۱-۳- انتقال عوامل عفونت‌زا از طریق خون
۲۰	۲-۱-۴- انتقال از طریق هوا و ذرات قطره‌ای
۲۱	۲-۱-۵- انتقال مدفوعی دهانی
۲۱	۲-۱-۶- انتقال از طریق تماس پوستی
۲۱	۲-۱-۷- فرو رفتن سوزن به درون پوست

۲۴	۸-۱-۲- فرو رفتن سوزن چگونه اتفاق می افتد
۲۴	۹-۱-۲- عوامل موثر بر فرو رفتن سوزن
۲۷	ب) پیشگیری از آسیب های شغلی
۲۸	۱-۲-۲- احتیاطات همه جانبه و استاندارد
۳۰	۲-۲-۲- شرح اصول احتیاط های استاندارد
۳۶	۳-۲-۲- احتیاط های عمومی
۳۷	۴-۲-۲- استفاده از محافظ برای پیشگیری و احتیاط
۳۷	۵-۲-۲- ظرف سوراخ نشدنی
۴۷	۶-۲-۲- پیشگیری از جراحت در طی مراقبت های پزشکی معمول
۴۸	۷-۲-۲- پیشگیری از صدمات در طی اعمال جراحی تهاجمی و اعمال زنان و مامایی
۴۹	۸-۲-۲- احتیاط در آزمایشگاه
۵۱	۹-۲-۲- حفاظت از کارکنان اتاق عمل
۵۵	۱۰-۲-۲- اقدامات پیشگیری در بخش دندان پزشکی
۵۷	۱۱-۲-۲- توصیه های لازم برای سلامتی پرسنل شاغل در بخش آندوسکوپی
۵۸	۱۲-۲-۲- ارزیابی و گزارش مواجهه
۶۰	۱۳-۲-۲- رسیدگی به مواجهه
۶۱	۱۴-۲-۲- ایمن سازی کارکنان شاغل در بیمارستان
۶۳	ج) سلامت کارکنان حرفه های پزشکی
۶۳	۱-۳-۲- سازمان دهی نظام سلامت کارکنان
۶۴	۲-۳-۲- اهداف کلی نظام سلامت کارکنان
۶۴	۳-۳-۲- اهداف ویژه نظام سلامت کارکنان
۶۶	۴-۳-۲- پرونده بهداشتی گروه های پزشکی و پیراپزشکی شاغل در بیمارستان
۶۶	۵-۳-۲- محدودیت کار کارکنان
۶۶	۶-۳-۲- پژوهش، آموزش و تغییر رفتار
۶۸	۷-۳-۲- مروری بر پژوهش های انجام شده مرتبط

صفحه	عنوان
۶۸	۱-۲- پژوهش‌های انجام شده در جهان
۷۷	۲-۲- پژوهش‌های انجام شده در ایران
	فصل سوم : روش پژوهش
۸۵	مقدمه
۸۵	۱-۳- جامعه پژوهش
۸۵	۲-۳- نمونه پژوهش
۸۵	۱-۲-۳- حجم نمونه
۸۶	۲-۲-۳- روش نمونه‌گیری
۸۶	۳-۳- نوع پژوهش
۸۶	۴-۳- ابزار گردآوری داده‌ها
۸۷	۵-۳- تعیین روایی و پایایی داده‌ها
۸۷	۶-۵- روش گردآوری داده‌ها
۸۸	۷-۳- مکان و زمان انجام مطالعه
۸۸	۸-۳- روش تحلیل داده‌ها
۸۹	۹-۳- ملاحظات اخلاقی
۹۰	۱۰-۳- جدول متغیرها
	فصل چهارم : یافته‌های پژوهش
۹۳	مقدمه
۹۳	۱-۴- جداول

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

صفحه	عنوان
۱۴۱	مقدمه
۱۴۱	۱-۵- خلاصه یافته‌های پژوهش و تحلیل یافته‌ها
۱۷۲	۳-۵- بحث و نتیجه گیری
۱۷۶	۲-۵- جنبه‌های مهم و تازه این پژوهش
۱۷۷	۳-۵- پیشنهادات کاربردی
۱۸۰	۴-۵- پیشنهاد برای پژوهش‌های آتی
۱۸۱	منابع
۱۹۰	پیوستها
	فهرست جداول
صفحه	عنوان
۶۲	جدول ۱-۲ ایمن سازی کارکنان بهداشتی
۹۳	جدول شماره ۴-۱: توزیع فراوانی سن در افراد مورد مطالعه
۹۴	جدول شماره ۴-۲: توزیع فراوانی جنس در افراد مورد مطالعه
۹۴	جدول شماره ۴-۳: توزیع فراوانی شغلی افراد مورد مطالعه
۹۵	جدول شماره ۴-۴: توزیع فراوانی میزان تحصیلات در افراد مورد مطالعه
۹۵	جدول شماره ۴-۵: توزیع فراوانی محل کار افراد مورد مطالعه
۹۶	جدول شماره ۴-۶: توزیع فراوانی سابقه کاری در افراد مورد مطالعه

جدول شماره ۴-۷: توزیع فراوانی ابزارهای تیز و برنده مورد استفاده در محل کار توسط کارکنان
مورد مطالعه* ۹۶

جدول شماره ۴-۸: توزیع میزان بروز آسیب‌های شغلی در کارکنان مورد بررسی در سال ۸۵ ۹۷

جدول شماره ۴-۹: توزیع فراوانی میزان بروز انواع آسیب‌های شغلی در کارکنان مورد بررسی در سال
۸۵* ۹۷

جدول شماره ۴-۱۰: توزیع فراوانی سابقه آسیب در طول مدت خدمت (میزان شیوع) در کارکنان مورد
بررسی ۹۸

عنوان صفحه

جدول شماره ۴-۱۱: توزیع فراوانی سابقه آسیب در طول مدت خدمت (میزان شیوع) بر اساس نوع
آسیب در کارکنان مورد بررسی* ۹۸

جدول شماره ۴-۱۲: توزیع فراوانی نحوه اقدام کارکنان مورد بررسی به هنگام رخداد آسیب ۹۹
جدول شماره ۴-۱۳: توزیع فراوانی افراد آموزش دیده در خصوص نحوه پیشگیری از آسیب‌های
شغلی در کارکنان مورد بررسی ۹۹

جدول شماره ۴-۱۴: توزیع فراوانی بروز آسیب‌های شغلی در سال ۸۵ بر اساس نوع فعالیت در
کارکنان مورد بررسی* ۱۰۰

جدول شماره ۴-۱۵: توزیع فراوانی بروز انواع آسیب‌های شغلی بر اساس نوع واحدهای کاری در
کارکنان مورد بررسی در سال ۸۵ ۱۰۱

جدول شماره ۴-۱۶: توزیع فراوانی بروز آسیب در سال ۸۵ بر اساس محل کار افراد مورد
بررسی ۱۰۲

جدول شماره ۴-۱۷: توزیع فراوانی سابقه آسیب (شیوع) در طول خدمت بر اساس محل کار افراد
مورد بررسی ۹۴ ۱۰۳

جدول شماره ۴-۱۸: توزیع فراوانی بروز آسیب فرورفتن سوزن به دست در سال ۸۵ بر اساس محل
کار افراد مورد بررسی ۹۵ ۱۰۳

جدول شماره ۴-۱۹: توزیع فراوانی سابقه آسیب فرورفتن سوزن به دست در طول خدمت
(شیوع) بر اساس محل کار کارکنان مورد بررسی ۱۰۴

جدول شماره ۴-۲۰: توزیع فراوانی بروز آسیب ناشی از وسایل تیز و برنده در سال ۸۵ بر اساس محل کار افراد مورد بررسی

۱۰۵

جدول شماره ۴-۲۱: توزیع فراوانی سابقه آسیب ناشی از وسایل تیز و برنده در طول خدمت (شیوع) بر اساس محل کار کارکنان مورد بررسی

۱۰۵

جدول شماره ۴-۲۲: توزیع فراوانی بروز آسیب تماس زخم با مایعات بدن بیمار در سال ۸۵ بر اساس محل کار کارکنان مورد بررسی

۱۰۶

جدول شماره ۴-۲۳: توزیع فراوانی سابقه آسیب تماس زخم با مایعات بدن بیمار در طول خدمت (شیوع) بر اساس محل کار کارکنان مورد بررسی

۱۰۷

عنوان صفحه

جدول شماره ۴-۲۴: توزیع فراوانی بروز آسیب شکستن لوله حاوی مایعات بدن بیمار در سال ۸۵ بر اساس محل کار کارکنان مورد بررسی

۱۰۷

جدول شماره ۴-۲۵: توزیع فراوانی سابقه آسیب شکستن لوله حاوی مایعات بدن در طول خدمت (شیوع) بر اساس محل کار کارکنان مورد بررسی

۱۰۸

جدول شماره ۴-۲۶: توزیع فراوانی بروز آسیب پاشیدن مایعات بدن بیمار به چشم و دهان در سال ۸۵ بر اساس محل کار کارکنان مورد بررسی

۱۰۹

جدول شماره ۴-۲۷: توزیع فراوانی سابقه آسیب پاشیدن مایعات بدن بیمار به چشم و دهان در طول خدمت (شیوع) بر اساس محل کار کارکنان مورد بررسی

۱۰۹

جدول شماره ۴-۲۸: توزیع فراوانی بروز آسیب ورود مایعات داخل پیپت به دهان در سال ۸۵ بر اساس محل کار کارکنان مورد بررسی

۱۱۰

جدول شماره ۴-۲۹: توزیع فراوانی سابقه آسیب ورود مایعات داخل پیپت به دهان در طول خدمت (شیوع) بر اساس محل کار کارکنان مورد بررسی

۱۱۱

جدول شماره ۴-۳۰: توزیع فراوانی بروز آسیب در سال ۸۵ بر اساس میزان تحصیلات کارکنان مورد بررسی

۱۱۱

جدول شماره ۴-۳۱: توزیع فراوانی سابقه آسیب در طول خدمت (شیوع) بر اساس میزان تحصیلات کارکنان مورد بررسی

۱۱۲

جدول شماره ۴-۳۲: توزیع فراوانی بروز آسیب فرورفتن سوزن به دست در سال ۸۵ بر اساس میزان

۱۱۳

تحصیلات کارکنان مورد بررسی

جدول شماره ۴-۳۳: توزیع فراوانی سابقه آسیب فرورفتن سوزن به دست در طول خدمت (شیوع) بر

۱۱۳

اساس میزان تحصیلات کارکنان مورد بررسی

جدول شماره ۴-۳۴: توزیع فراوانی بروز آسیب ناشی از وسایل تیز و برنده در سال ۸۵ بر اساس

۱۱۴

میزان تحصیلات کارکنان مورد بررسی

جدول شماره ۴-۳۵: توزیع فراوانی سابقه آسیب ناشی از وسایل تیز و برنده در طول خدمت

۱۱۴

(شیوع) بر اساس میزان تحصیلات کارکنان مورد بررسی

صفحه

عنوان

جدول شماره ۴-۳۶: توزیع فراوانی بروز آسیب تماس زخم با مایعات بدن بیمار در سال ۸۵ بر اساس

۱۱۵

میزان تحصیلات کارکنان مورد بررسی

جدول شماره ۴-۳۷: توزیع فراوانی سابقه آسیب تماس زخم با مایعات بدن بیمار در طول

۱۱۶

خدمت (شیوع) بر اساس میزان تحصیلات کارکنان مورد بررسی

جدول شماره ۴-۳۸: توزیع فراوانی بروز آسیب شکستن لوله حاوی مایعات بدن در سال ۸۵ بر اساس

۱۱۶

میزان تحصیلات کارکنان مورد بررسی

جدول شماره ۴-۳۹: توزیع فراوانی سابقه آسیب شکستن لوله حاوی مایعات بدن بیمار در طول

۱۱۷

خدمت (شیوع) بر اساس میزان تحصیلات کارکنان مورد بررسی

جدول شماره ۴-۴۰: توزیع فراوانی بروز آسیب پاشیدن مایعات بدن بیمار به چشم و دهان در

۱۱۷

سال ۸۵ بر اساس میزان تحصیلات کارکنان مورد بررسی

جدول شماره ۴-۴۱: توزیع فراوانی سابقه آسیب پاشیدن مایعات بدن بیمار به چشم و دهان در طول

۱۱۸

خدمت (شیوع) بر اساس میزان تحصیلات کارکنان مورد بررسی

جدول شماره ۴-۴۲: توزیع فراوانی بروز آسیب ورود مایعات داخل پپیت به دهان در سال ۸۵ بر

۱۱۸

اساس میزان تحصیلات کارکنان مورد بررسی (شیوع)

جدول شماره ۴-۴۳: توزیع فراوانی سابقه آسیب ورود مایعات داخل پپیت به دهان در طول

۱۱۹

خدمت (شیوع) بر اساس میزان تحصیلات کارکنان مورد بررسی

- جدول شماره ۴-۴۴: توزیع فراوانی بروز آسیب‌های شغلی در سال ۸۵ بر اساس سابقه کاری کارکنان
مورد بررسی ۱۱۹
- جدول شماره ۴-۴۵: توزیع فراوانی سابقه آسیب شغلی در طول خدمت (شیوع) بر اساس سابقه کاری
کارکنان مورد بررسی ۱۲۰
- جدول شماره ۴-۴۶: توزیع فراوانی بروز آسیب فرو رفتن سوزن به دست در سال ۸۵ بر اساس سابقه
کاری کارکنان مورد بررسی ۱۲۱
- جدول شماره ۴-۴۷: توزیع فراوانی سابقه فرورفتن سوزن به دست در طول خدمت (شیوع) بر اساس
سابقه کاری کارکنان مورد بررسی ۱۲۱

صفحه

عنوان

- جدول شماره ۴-۴۸: توزیع فراوانی بروز آسیب ناشی از وسایل تیز و برنده در سال ۸۵ بر اساس
سابقه کاری کارکنان مورد بررسی ۱۲۲
- جدول شماره ۴-۴۹: توزیع فراوانی سابقه آسیب ناشی از وسایل تیز و برنده در طول خدمت (شیوع)
بر اساس سابقه کاری کارکنان مورد بررسی ۱۲۳
- جدول شماره ۴-۵۰: توزیع فراوانی بروز آسیب تماس زخم با مایعات بدن بیمار در سال ۸۵ بر
اساس سابقه کاری کارکنان مورد بررسی ۱۲۳
- جدول شماره ۴-۵۱: توزیع فراوانی سابقه تماس زخم با مایعات بدن بیمار در طول
خدمت (شیوع) بر اساس سابقه کاری کارکنان مورد بررسی ۱۲۴
- جدول شماره ۴-۵۲: توزیع فراوانی بروز آسیب شکستن لوله حاوی مایعات بدن بیمار در سال ۸۵ بر
اساس سابقه کاری کارکنان مورد بررسی ۱۲۵
- جدول شماره ۴-۵۳: توزیع فراوانی سابقه شکستن لوله حاوی مایعات بدن بیمار در طول
خدمت (شیوع) بر اساس سابقه کاری کارکنان مورد بررسی ۱۲۵
- جدول شماره ۴-۵۴: توزیع فراوانی بروز آسیب پاشیدن مایعات بدن بیمار به چشم و دهان در سال
۸۵ بر اساس سابقه کاری کارکنان مورد بررسی ۱۲۶
- جدول شماره ۴-۵۵: توزیع فراوانی سابقه پاشیدن مایعات بدن بیمار به چشم و دهان در طول
خدمت (شیوع) بر اساس سابقه کاری کارکنان مورد بررسی ۱۲۶

- جدول شماره ۴-۵۶: توزیع فراوانی بروز آسیب ورود مایعات داخل پیت به دهان در سال ۸۵ بر اساس سابقه کاری کارکنان مورد بررسی ۱۲۷
- جدول شماره ۴-۵۷: توزیع فراوانی سابقه آسیب ورود مایعات داخل پیت به دهان در طول خدمت (شیوع) بر اساس سابقه کاری کارکنان مورد بررسی ۱۲۸
- جدول شماره ۴-۵۸: توزیع فراوانی بروز آسیب‌های شغلی در سال ۸۵ بر اساس نوبت کاری کارکنان مورد بررسی ۱۲۹
- جدول شماره ۴-۵۹: توزیع فراوانی وضعیت واکسیناسیون کارکنان مورد بررسی بر علیه بیماری هیپاتیت ب ۱۲۹

- عنوان صفحه
- جدول شماره ۴-۶۰: توزیع فراوانی گذاشتن مجدد سرپوش سرسوزن پس از تزریق در کارکنان مورد بررسی ۱۳۰
- جدول شماره ۴-۶۱: توزیع فراوانی در اختیار بودن وسایل برای رعایت ایمنی کار توسط کارکنان مورد بررسی ۱۳۰
- جدول شماره ۴-۶۲: توزیع فراوانی استفاده از وسایل برای رعایت ایمنی کار در کارکنان مورد بررسی ۱۳۱
- جدول شماره ۴-۶۳: توزیع فراوانی نحوه دفع وسایل تیز و برنده توسط کارکنان مورد بررسی ۱۳۱
- جدول شماره ۴-۶۴: توزیع فراوانی نحوه تمیز و ضدعفونی کردن مایعات ریخته شده بر روی لباس، وسایل و محل کار توسط کارکنان مورد بررسی ۱۳۲
- جدول شماره ۴-۶۵: توزیع فراوانی نحوه دفع زباله‌های عفونی توسط کارکنان مورد بررسی ۱۳۲
- جدول شماره ۴-۶۶: توزیع فراوانی شستن دست‌ها پس از تماس مستقیم با بیمار توسط کارکنان مورد بررسی ۱۳۳

- جدول شماره ۴-۶۷: توزیع فراوانی بروز آسیب‌های شغلی در سال ۸۵ بر اساس سرپوش گذاری مجکاد کز کارکنان مورد بررسی ۱۳۳
- جدول شماره ۴-۶۸: توزیع فراوانی بروز آسیب در سال ۸۵ بر اساس استفاده از لباس کار توسط کارکنان مورد بررسی ۱۳۴

جدول شماره ۴-۶۹: توزیع فراوانی آسیب‌های شغلی در سال ۸۵ بر اساس استفاده از دستکش	توسط کارکنان مورد بررسی	۱۳۴
جدول شماره ۴-۷۰: توزیع فراوانی بروز آسیب‌های شغلی در سال ۸۵ بر اساس استفاده از ماسک	توسط کارکنان مورد بررسی	۱۳۵
جدول شماره ۴-۷۱: توزیع فراوانی سابقه آسیب‌های شغلی (شیوع) بر اساس سرپوش گذاری مجدد	در کارکنان مورد بررسی	۱۳۵
جدول شماره ۴-۷۲: توزیع فراوانی سابقه آسیب‌های شغلی در طول خدمت (شیوع) بر اساس استفاده	از لباس کار توسط کارکنان مورد بررسی	۱۳۶

عنوان	صفحه	
جدول شماره ۴-۷۳: توزیع فراوانی سابقه آسیب‌های شغلی (شیوع) بر اساس استفاده از دستکش	توسط کارکنان مورد بررسی	۱۳۷
جدول شماره ۴-۷۴: توزیع فراوانی سابقه آسیب‌های شغلی (شیوع) بر اساس استفاده از ماسک توسط	کارکنان مورد بررسی	۱۳۷
جدول شماره ۴-۷۵: جدول نتیجه آزمون رگرسیون لجستیک در ارتباط با عوامل مرتبط با بروز	آسیب‌های شغلی	۱۳۸
جدول شماره ۴-۷۶: جدول نتیجه آزمون رگرسیون لجستیک در ارتباط با عوامل مرتبط با شیوع	آسیب‌های شغلی	۱۳۹

فهرست نمودارها

عنوان	صفحه
نمودار ۱-۲ - نظام سلامت کارکنان	۶۵
	۱۳۴

فصل اول

معرفی پژوهش

در این فصل، به معرفی پژوهش و اهمیت آن در دنیای امروز می‌پردازیم.

۱-۱

پژوهش، فرآیندی است که با استفاده از روش‌های علمی، به کشف حقایق و حل مشکلات می‌پردازد.

۱-۲

مقدمه

دنیای ما، دنیای سازمان‌هاست و انسان‌ها گرداننده اصلی سازمان‌ها هستند. انسان‌ها به کالبد سازمان‌ها جان می‌بخشند و تحقق هدف‌ها را ممکن می‌سازند. بدون وجود انسان، سازمان بی‌معنی است. تقریباً همه صاحب‌نظران و مدیران سرشناس صنایع جهان، منابع انسانی را اساسی‌ترین عامل تلقی کرده‌اند و معتقدند که می‌توان سرمایه و فن‌آوری را به صورت وام تامین نمود و خرید، اما انسان‌ها را نه می‌توان خرید و نه وام گرفت. سازمان و کارکنان متکی به یکدیگرند و هر یک به نحوی از انحا به دیگری نیاز دارند. بدین علت است که هر عملی در سازمان انجام گیرد و مفید به حال کارکنان باشد، برای سازمان نیز مفید خواهد بود و عکس آن نیز صادق است.

بنابراین اگر مدیران می‌خواهند، سازمانی را که در آن کار می‌کنند به اهداف تعیین شده برسانند باید مدام قدم‌هایی را در جهت تشویق و انگیزش آنها برای همکاری بیشتر بردارند. یکی از راه‌های اصلی و در واقع اولین و مهمترین قدم در این راه حفظ سلامت جسمی، روانی و اجتماعی کارکنان با ایجاد محیط کاری امن و بدون خطر برای آنها و حمایت از آنها به هنگام ایجاد آسیب‌ها است. پژوهش حاضر هم در صدد است تا مدیران مراکز بهداشتی درمانی را با مخاطرات موجود در محیط‌های بهداشتی درمانی آشنا نموده و وجود این مخاطرات و عوامل آنها را برای آنان به طور ملموس و با اعداد و ارقام بیان نماید. در نهایت راه‌های پیشگیری از آسیب‌ها و اقدامات لازم در هنگام وقوع آنها را برای مدیران رده‌های مختلف بهداشتی درمانی یادآوری نماید. تا همواره سلامت کارکنان یکی از اولویت‌های برنامه کاری آنان باشد.

در این فصل اهمیت آسیب‌های شغلی، علت انجام پژوهش، اهداف پژوهش، فرضیه‌ها و سئوالات، امکانات و محدودیت‌ها و در نهایت واژه‌های به کار رفته در پژوهش مورد بحث قرار می‌گیرد.

۱-۱- بیان مساله

کلیه کسانی که در سنین کار و فعالیت هستند، علاوه بر آنکه مانند سایر افراد جامعه در معرض خطر حوادث مختلف هستند، به علت کار در شرائط و موقعیت‌های مختلف و گاهی نامساعد، با خطرات و آسیب‌های بی‌شماری مواجه هستند. نوع و شدت این آسیب‌ها بسته به نوع و ماهیت کار، مدت زمان تماس افراد با عوامل ایجاد کننده آسیب‌ها، محیط، موضع و شرائط انجام کار و

ابزاری که مورد استفاده قرار می‌گیرد، متفاوت هستند. در اغلب موارد حادثه معلول چندین علت فنی و انسانی است. مطالعات نشان داده است که در اکثر موارد، مسائل زیر در بروز آسیب‌های شغلی موثر هستند:

عامل انسانی (که در بروز حوادث شغلی در درجه اول اهمیت قرار دارد و ۸۵-۶۰٪ موارد بسته به نوع کار، حادثه به علت بی‌توجهی کارکنان، نبودن نظم و ترتیب در کارها و عدم رعایت موازین ایمنی رخ می‌دهد)، سن، جنس، ساعات کار، روزهای هفته، توانائی و مهارت کارکنان، مرغوب نبودن ابزار کار، به کار بردن بیش از اندازه ابزار کار، مسائل مربوط به سلامتی کارکنان، تعادل عصبی و روانی، خستگی، فاصله زیاد مسکن تا محل کار و... (طاهری، ۱۳۷۰، ص ۱۰)

کارکنان مراقبت‌های بهداشتی^۱ به عنوان افرادی که عهده‌دار مراقبت از بیماران هستند، خود در معرض خطر بسیاری از مخاطرات شغلی بویژه عفونت‌های منتقله از راه خون قراردارند (ایبولیتو و همکاران، ۱۹۹۹) که ممکن است به پیامدهای زودرس یا طولانی مدت خطرناکی بیانجامد. با افزایش تعداد مراجعه‌کنندگان به مراقبت‌های بهداشتی همراه با افزایش ساعات کار، تعویض شیفت‌های کاری و بارکاری بیماران نیازمند به مراقبت‌های ویژه و خدمات فنی پیچیده، خطر^۲ بیماری و آسیب شغلی در این گروه بیشتر می‌شود. آشناترین خطر شغلی تهدید کننده کارکنان مراقبت‌های بهداشتی، مواجهه^۳ با عوامل زیست شناختی و به دنبال آن عفونت است (حکیم زاده، ۱۳۸۱، صص ح و ۳) مثال‌های زیر تا حدودی گویای این مطلب هستند:

۱) بر اساس گزارش‌های سازمان بهداشت جهانی، تا پایان اولین همه‌گیری بیماری سارس^۴، حدود ۲۱٪ موارد سارس در بین کارکنان حرفه‌های پزشکی روی داده است.

۲) بستری یک بیمار مبتلا به هیپاتیت آ، ۱۵٪ کارکنان آن بیمارستان را مبتلا کرد.

۳) در تاریخ ۴ فروردین ۱۳۸۲، در هانوئی اعلام شد که در یکی از بیمارستان‌های آن شهر ۶۴٪ موارد سارس در کارکنان بهداشتی رخ داده است. (حاتمی، ۱۳۸۱، ص ۱۹)

۴) مطالعات پژوهشگران نشان می‌دهد که در ۲/۵-۱/۷٪ از اعمال جراحی و ۰/۱٪ از زایمان‌ها خون جراح با بیمار تماس می‌یابد. (حکیم زاده، ۱۳۸۱، ص ۱۹)

^۱ Health care worker (HCW)

^۲ Risk

^۳ Exposure

^۴ SARS (sever acute respiratory syndrome)

۵) آمارها نشان می‌دهد که حدود ۸۰-۲۵٪ از دانشجویان پزشکی در شروع دوره بالینی خود، دچار آسیب ناشی از فرو رفتن سوزن به دست می‌شوند. (کولور، ۱۹۹۷، ص ۴۳۱)

مثال‌های فوق و هزاران مثال مشابه دیگر همگی نشان دهنده واقعیت وجودی مخاطرات شغلی برای کارکنان بهداشتی و درمانی هستند.

امروزه تدابیر مختلفی برای پیشگیری از آسیب‌های شغلی در کارکنان بهداشتی‌درمانی اندیشیده شده‌است. در هر مرکز پزشکی (بهداشتی درمانی) کمیته‌های حفاظت و ایمنی باید به مسئولیت یکی از کارمندان ارشد و شرکت مسئولان آزمایشگاه، پرستاری، مدیریت بیمارستان، مهندسی بهداشت و نمایندگان از بخش‌های عفونی، جراحی و اتاق عمل تشکیل گردد. کلیه حوادث ناشی از کار باید بطور دقیق به مسئول این کمیته گزارش شود. دستورالعمل‌های صادره از طرف کمیته باید دقیقاً از طرف همه کارکنان رعایت شود. در اغلب بیمارستان‌ها، کمیته‌های حفاظت و ایمنی برای اجرای رسالت خود وارد مرحله جدیدی شده‌اند. واکسیناسیون‌های لازم از جمله واکسیناسیون علیه بیماری هپاتیت ب برای کارکنان بهداشتی درمانی رایگان و عمومی شده‌است. کنترل‌های پزشکی سالانه برای همه کارکنان توصیه شده‌است. ولی با وجود این اقدام‌ها، متأسفانه هنوز خطر سرایت عفونت‌های منتقله از راه از خون نه تنها کاهش نیافته بلکه آمار محافل علمی جهان حاکی از افزایش این عفونت‌ها است. به همین دلیل سازمان بهداشت جهانی به همه کارکنان پزشکی بویژه کسانی که با خون‌گیری سر و کار دارند، اعلام خطر کرده است. (ضیا ظریفی، یگانه، گویا ۱۳۸۱، ص ۱۰)

با توجه به مطالب فوق، پژوهش حاضر انواع آسیب‌های شغلی به ویژه آسیب‌هایی که می‌توانند منجر به عفونت‌های شغلی در محیط‌های کاری بهداشتی و درمانی، میزان بروز و شیوع آسیب‌های شغلی و برخی عوامل موثر بر بروز این آسیب‌ها را در بین کارکنان بهداشتی درمانی شبکه بهداشت و درمان هشتگرد بررسی نموده است. نتایج این پژوهش می‌تواند در شناخت وضعیت کنونی بروز و شیوع آسیب‌های شغلی و موقعیت‌های بالقوه برای ایجاد آسیب‌ها و علل و عوامل ایجاد کننده آسیب‌ها به مسئولین امر کمک نماید و زمینه را برای طراحی برنامه‌های پیشگیری و حفاظت کارکنان از انواع آسیب‌های شغلی فراهم نماید و مبنایی برای اقدام‌های آینده باشد.

۱-۲- اهمیت پژوهش

بیمارستان و مراکز بهداشتی درمانی جاهای حساسی برای بروز حادثه هستند. در مقایسه با سایر سازمان‌های اداری و خدماتی، واحدهای بهداشتی درمانی محیطی آلوده‌تر و بیماری‌زاتر و در یک کلام مخاطره‌آمیزتر برای کارکنان خود هستند. (محمودی، ۱۳۷۴، ص ۵) وجود مواد قابل اشتعال، گازهای طبی، اشعه یونساز، مواد شیمیایی و مراقبت از بیماران مبتلا به بیماری‌های خطرناکی مثل هیپاتیت، ایدز و امثال آن، مراقبت‌های جدی و مداوم برای حفظ سلامت کارکنان را طلب می‌کند. کار در آزمایشگاه‌های بالینی، کارکنان را در معرض خطرات فیزیکی و شیمیایی قرار می‌دهد. نمونه‌های این خطرات عبارتند از:

ایجاد بریدگی به وسیله شیشه‌های شکسته، فرو رفتن سوزن به درون پوست، سوختگی‌های ناشی از اجسام داغ، آسیب‌های ناشی از آتش یا برق، خطرات شیمیایی بر اثر مواد سمی، کار با مواد سرطانزا و قابل اشتعال. (صدقیانی، ۱۳۷۷، صص ۷۳۹ و ۷۶۲)

اشتغال به کار تعداد قابل توجهی از افراد تحصیل کرده و دارای مدارک تحصیلی بالا در واحدهای بهداشتی و درمانی، اهمیت حفظ و ارتقا سلامت این نیروهای انسانی ارزشمند را که از وظائف مدیران، مسئولان بیمارستان و سایر دست اندرکاران بخش بهداشت و درمان می‌باشد، بارزتر نموده است (محمودی، ۱۳۷۴، ص ۵). (بر اساس اعلام وزیر محترم بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در روزنامه جام جم شماره ۳۹۵۶ مورخ ۲۱ فروردین ۱۳۸۵، بالغ بر ۳۴۰۰۰۰ نفر به صورت مستقیم در بخش دولتی سلامت و ۲۰۰۰۰۰ نفر در بخش خصوصی مشغول فعالیت هستند.) تامین سلامت و فراهم ساختن آسایش و رفاه کارکنان یک وظیفه انسانی است. (حلم سرشت، دل‌پیشه، ۱۳۸۰، ص ۲۷) به ویژه آنکه افراد متخصص شاغل در بیمارستان طی سال‌ها صرف زمان و سرمایه ملی به مرحله بازدهی رسیده‌اند و حفظ این نیروها به نوعی حفظ سرمایه ملی نیز محسوب می‌شود. (محمودی، ۱۳۷۴، صص ۳-۴ و ۵)

از آنجائیکه نیروی انسانی هر سازمان مهمترین سرمایه آن سازمان محسوب می‌شود، بدون شک یکی از مقرون به صرفه‌ترین و ارزشمندترین روش‌ها برای حفظ نیروی انسانی، توجه ویژه به سلامت جسمی و روانی شاغلین از جمله کارکنان بهداشتی و درمانی است. واحدهای بهداشتی و درمانی دارای شرائطی خاص از جمله گستردگی و تنوع مشاغل و تخصص‌های گوناگون همراه با